

Excursii de cunoaștere a plaiului natal

Ariile protejate ale Republicii Moldova reprezintă locuri unde natura, în toată complexitatea sa, continuă să se regenereze sub ochii atenți ai oamenilor, care au grijă de mediu. Aceste arii protejate au diverse statute juridice: unele poartă numele de rezervații naturale, altele - parc național, și toate diferă ca amplasare, dimensiune, specific. Însă fiecare dintre ele găzduiesc habitate naturale importante pentru țara în care trăim și sunt cruciale pentru perpetuarea speciilor sălbatice și pentru păstrarea unui mediu sănătos. Anume aici, în aceste maternități ale naturii, oamenii au șansa să vadă îndeaproape și să înțeleagă cum funcționează diverse procese naturale. Pentru copii este de-a dreptul utilă o vizită a unei zone naturale protejate, căci imensa lor curiozitate îi ajută să înțeleagă repede importanța unui mediu sănătos în care oamenii, animalele și plantele găsesc casă comună.

În spiritul acestei abordări educaționale, Mișcarea Ecologistă din Moldova a demarat proiectul „Abilitarea tinerilor pentru a proteja patrimoniul natural al Moldovei”, în cadrul căruia și-a propus să ofere copiilor din diverse localități oportunitatea de a cunoaște îndeaproape ariile protejate cu care se învecinează. Proiectul s-a adresat elevilor care locuiesc în satele situate pe teritoriul sau în jurul următoarelor cinci arii protejate din R. Moldova: Rezervația „Prutul de Jos”, Rezervația „Codrii”, Rezervația „Plaiul Fagului”, Rezervația Peisagistică „Țipova” și Parcul Național Orhei. Aceste cinci locații emblematice pentru natura basarabeană au reputația de leagăn al sălbăticiilor, atrăgând anual turiști din țară și din afară, ce vor să vadă cu ochii lor frumusețea izvorâtă din aceste locuri.

Ne-am bucurat enorm când invitația noastră de a descoperi rezervațiile naturale a fost primită cu mult entuziasm de către tinerii ce locuiesc în aceste zone. Rând pe rând, 285 de elevi și profesori din 29 de localități învecinate cu ariile protejate, menționate mai sus, au avut ocazia să vadă cu ochii lor frumusețea naturii din aceste zone și să afle informații actuale, la fața locului, despre diversitatea biologică locală.

Rezervația „Prutul de Jos”

Prima excursie a avut loc la Rezervația „Prutul de Jos”, aflată în regiunea de sud a R. Moldova, pe cuprinsul raionului Cahul. Deloc întâmplător, vizita acestei arii protejate s-a desfășurat pe data de 1 aprilie 2022, cu ocazia Zilei Internaționale a Păsărilor - oportunitate minunată pentru ca tinerii oaspeți să vadă cu ochii lor diversele specii de păsări sălbatice care trăiesc aici.

Înainte de vizita propriu-zisă, elevii localităților învecinate - Crihana Veche, Pașcani, Brâzna, Slobozia Mare și Giurgiulești - au participat la o lecție teoretică despre biodiversitatea și specificul natural al Rezervației „Prutul de Jos”. În cadrul acesteia, ei au aflat de la doamna Viorica Paladi, șefa secției Știință din cadrul rezervației, diverse informații despre speciile

reprezentative de floră și faună, cum ar fi pelicanul comun sau nufărul alb. Tot în cadrul acestei lecții teoretice au aflat de felul în care aceste zone umede ale Prutului arătau cu 200 ani în urmă, precum și suprafața actuală a rezervației și menirea ei în zilele noastre.

Iată că în cadrul vizitei practice, efectuate pe data de 1 aprilie, elevii și profesorii lor au studiat cu proprii ochi natura acestei zone protejate. Participanții la excursie au parcurs cel mai popular traseu al rezervației (malul lacului Beleu între Gârla Năvodului și pădurea Covrea) și au fost ghidați de doamnele Viorica Paladi și Polina Cassir, care lucrează la această rezervație și monitorizează frecvent lacul Beleu. Cu ajutorul lor, elevii și profesorii au văzut pe viu țestoasa europeană de baltă (*Emys orbicularis*), gândacul rinocer (*Oryctes nasicornis*), au văzut cum arată un cuib de pițigoi pungar (*Remiz pendulinus*) - specie de pasăre cuibăritoare în rezervația Prutul de Jos. Cu ajutorul binoculului și al telescopului, ei au admirat de la înălțimea turnului de observare specii de păsări precum sitarul de mal (*Limosa limosa*), lebăda de vară (*Cygnus olor*), corcodelul mare (*Podiceps cristatus*), lișița (*Fulica atra*) și multe altele. În total, la această vizită de studiu au participat circa 75 de elevi și profesori din cele cinci localități, iar la finalul excursiei participanții au înțeles mai bine specificul acestei arii protejate și necesitatea de a o păstra intactă.

Rezervația „Codrii”

Următoarea excursie de cunoaștere a patrimoniului natural a avut loc pe teritoriul Rezervației „Codrii”, acolo unde 48 de elevi și profesori s-au adunat din localitățile învecinate: Vorniceni, Micleușeni, Lozova, Scoreni, Drăgușeni Noi și Ciuciuleni. Participanții au fost întâmpinați de doamna Natalia Jardan, vicedirecătoarea rezervației, care i-a anunțat că aici se află prima și cea mai veche rezervație din R. Moldova, fondată în anul 1971.

Vizita oaspeților pe data de 18 aprilie 2022 a debutat cu admirarea exponatelor de la Muzeul Naturii, situat în incinta sediului administrativ al Rezervației „Codrii”. Participanții s-au perindat prin sălile amenajate tematic și au văzut îndeaproape diversele specii de floră și faună ce trăiesc în această rezervație: păsări, mamifere, insecte, reptile, broaște, plante cu flori și arbori. La fiecare expонат doamna Jardan a oferit informații ample legate de modul lor de viață: cerbi, căprioare, lupi, păsări de pradă, arbori seculari și orhidee incluse în Cartea Roșie.

La fel, ca în cazul participanților la excursia în Rezervația „Prutul de Jos”, și elevii din localitățile învecinate rezervației „Codrii” au participat în prealabil la o lecție teoretică unde a fost prezentată diversitatea naturală a acestei arii protejate, cadrul geografic și habitatele care compun rezervația. Informațiile obținute în timpul lecției teoretice au fost consolidate în partea a doua a vizitei, când participanții au parcurs un traseu turistic cu lungimea

de 5 km, pentru a vedea cu ochii proprii habitatele forestiere ale rezervației „Codrii”. Ei au vizitat o pajiște umedă în care crește bumbăcărița și câteva specii de orhidee sălbatice, apoi au trecut prin poienițe unde înfloresc câteva specii de flori vernal: brebenei, dediței, leurdă. În inima pădurii, vizitatorii au privit cu atenție cum arată un bordei amenajat în scopul camuflării cercetătorilor, care studiază fauna sălbatice și au analizat cum arată un hrănitor amenajat în scopul

Parcul Național Orhei

hrănirii animalelor pe timp de iarnă de către angajații rezervației. În cadrul acestei excursii tematice, tinerii au admirat frumusețea pădurii în prag de primăvară și au hoinărit pe potecile rezervației asemenea pădurarilor care ocrotesc zi de zi pădurea. Deși pentru mulți ar părea o plimbare banală, această vizită a fost crucială pentru ca participanții să înțeleagă cât de bogată și diversă este natura în această zonă și de ce este important să fie păstrată.

Rezervația „Plaiul Fagului”

O altă excursie a fost organizată pe data de 30 aprilie 2022 pe teritoriul Rezervației Naturale „Plaiul Fagului”. Amplasată pe colinele înalte ale Podișului Moldovei Centrale, această arie protejată reprezintă un alt punct fierbinte al diversității animale și vegetale din țara noastră.

La această vizită de studiu au participat 62 de elevi și profesori din șase localități ce se învecinează cu Rezervația „Plaiul Fagului”: Temeleuți, Sipotenii, Bahmut, Cornești, Bumbăta și Bălănești. Oaspeții s-au familiarizat cu diversitatea biologică a acestei arii protejate și au savurat peisajele naturale. Cu sprijinul domnului Petru Ciorchină - ghidul excursiei - participanții au parcurs un traseu de circa 3-4 km prin rezervație, trecând prin câteva locuri emblematice ale ariei protejate: La Podeț, La Bornă, La Fagi, La Ponorul Alb, La Ungureni și La Țarc.

Ghidul i-a purtat pe oaspeți prin sectoare de pădure, aflate în diferite etape de dezvoltare: au poposit într-un sector de pădure cu arbori tineri, după care au intrat în colțuri umbrite, populate de copaci bătrâni. Elevii și profesorii au văzut că fiecare dintre aceste sectoare creează condiții de mediu specifice, unde se întâlnesc anumite plante și animale adaptate acestor condiții. De asemenea, tinerii exploratori au aflat multe informații specifice despre plantele care se regă-

Rezervația Peisagistică „Țipova”

foase și au văzut cum arată pădurea în diferite stadii de viață. În cadrul excursiei, participanții s-au convins de flora și fauna bogată a regiunii în care trăiesc și și-au îmbogățit cunoștințele despre ceea ce înseamnă un Parc Național care înglobează o multitudine de habitate importante, arii protejate și rezervații cu specific divers. La finalul traseului, oaspeții au fost întâmpinați de părintele Iov de la Mănăstirea Curchi, care le-a vorbit despre legătura dintre natură și divinitate și le-a arătat stejarul secular „Sfânta Treime” din curtea mănăstirii, numit astfel datorită faptului că trunchiul acestuia se desparte încă de la bază în trei segmente independente, dar comunică prin aceeași sevă care urcă la frunze.

Rezervația Peisagistică „Țipova”

Ultima excursie care a încheiat șirul explorărilor în ariile protejate a fost organizată pe teritoriul Rezervației „Țipova”, situată în apropierea satului omonim din raionul Rezina. Aceasta include un complex de stânci de-a lungul Nistrului, un defileu, câteva peșteri, o mănăstire rupestră ce datează din secolul al XI-lea și câteva cascade ce curg pe versanții abrupti. De asemenea, în acest decor unic cresc câteva păduri de gorun și alte specii ce s-au adaptat la habitatul stâncos.

Pentru a cunoaște mai bine diversitatea naturală a acestei rezervații, un grup de 28 de elevi din localitatea Lalova, aflată în vecinătate, au explorat locația împreună cu profesoara lor de geografie - Ludmila Iftodi. Ei au parcurs un traseu de circa 7 km, care unește câteva cascade amplasate în interiorul canionului. Pe această potecă, umbrită de vegetație luxuriantă, elevii au observat cu ajutorul binoculului diverse specii de fluturi, păsări, reptile, amfibieni, au admirat flori și plante spontane și au explorat acest ținut spectaculos.

Participanții au făcut și un popas la izvorul din inima defileului, unde au ascultat trilarile păsărilor și au încercat să le identifice după sunet, ulterior au vizitat pe rând cascada mică de pe râulețul Blănărița, apoi cascada Mare, unde s-au bucurat de șuvoiul de apă rece care țâșnește din stâncă. La finalul excursiei, elevii gimnaziului Lalova s-au convins că dincolo de peisajul atractiv format din stânci abrupte, canioane și cascade, Rezervația Peisagistică Țipova înseamnă și casă pentru multe specii de animale și plante care necesită protecție din partea oamenilor.

Cele cinci vizite de studiu, desfășurate în Rezervația „Prutul de Jos”, Rezervația „Codrii”, Rezervația „Plaiul Fagului”, Rezervația Peisagistică „Țipova” și Parcul Național Orhei au fost organizate în cadrul proiectului „Abilitarea tinerilor pentru a proteja patrimoniul natural al Moldovei”, implementat de Mișcarea Ecologistă din Moldova cu suportul Departamentului pentru Programe Internaționale al US Forest Service.

Rezervația „Prutul de Jos”

Rezervația „Plaiul Fagului”

0 competiție inedită axată pe cunoașterea plaiului natal

Este bine știut că primul pas pentru o protecție adecvată a mediului e monitorizarea temeinică, menită să identifice starea concretă a unui teritoriu și problemele existente. Monitorizarea eficientă înseamnă documentarea la fața locului și efectuarea vizitelor de cercetare, căci din teren lucrurile se văd clar: deșeuri, exploatare forestieră, construcții, incendii, poluare și multe altele. Identificarea acestor probleme stă la baza unei strategii corecte de protecție, de aceea procesul de monitorizare și cercetare în teren este foarte important pentru orice inițiativă de mediu.

Pentru a stimula tinerii din țara noastră să experimenteze prin diverse procedee de a studia și evalua starea mediului, Mișcarea Ecologistă din Moldova a demarat în perioada 15.04. - 31.05 o competiție inedită, cu genericul „Fii schimbarea!”. Întrucât această competiție a fost desfășurată în cadrul proiectului „Abilitarea tinerilor pentru a proteja patrimoniul natural al Moldovei”, ea s-a adresat tinerilor din localitățile învecinate cu cele cinci arii protejate din R. Moldova, vizate în acest proiect: Rezervațiile Naturale „Prutul de Jos”, „Plaiul Fagului”, „Codrii”, Rezervația Peisagistică „Țipova” și Parcul Național Orhei.

Reguli de participare din activitatea savanților

În cadrul competiției „Fii schimbarea!” tinerii au avut însărcinarea de a documenta starea mediului, însă acest proces a trebuit să țină cont de un set de reguli importante.

Elevii au format echipe de câte 5-7 membri și au studiat natura din preajma localității (peisaje, habitate, monumente ale naturii). Fiecare echipă a trebuit să identifice un obiectiv natural – râu, pădure, izvor, lac, poiană, râpă – pe care să îl cerceteze din minimum două vizite de cercetare și monitorizare în teren. Tinerii și-au notat observațiile într-o fișă de evaluare, unde au precizat data, ora și durata vizitei lor în teren, detaliile legate de condițiile meteo din ziua respectivă. În continuare, la fiecare vizită în teren, micii savanți au indicat unde este amplasată locația pe care o studiază și denumirea acesteia. În fișa de evaluare a fost necesară și precizarea tipului de habitat studiat (elevii au avut de ales între 24 tipuri de habitat). Echipele au trebuit să atragă atenția și la activitățile economice desfășurate în regiune: pășunatul animalelor, extragerea de resurse din subsol, pescuit, vânătoare, activități agricole sau zootehnice, culegere de plante/ciuperci, activități culturale, sportive sau de recreere. De asemenea, în această fișă de evaluare elevii au indicat care este gradul de vizitare a locației de către sătenii din împrejurime și de către turiști (1-9 oameni/săptămână, 10-99 oameni/săptămână, 100-1000 oameni pe săptămână). Micii cercetători au atras atenție și la fauna și flora observată în timpul monito-

rizării. Elevii au notat problemele pe care le-au observat în zona de studiu: gunoiste, alunecare de teren, tăieri de arbori, agricultură intensivă/extensivă, carieră activă/părăsită, lac/râu poluat, extragere de petrol, pășunat excesiv. Ei au oferit detalii referitor la istoricul problemei, cauza și efectele acesteia. La final, tinerii au formulat sugestii și recomandări pentru rezolvarea/ameliorarea problemei.

Pe lângă completarea fișei de evaluare pentru fiecare vizită, echipele participante au trebuit să cerceteze locația prin efectuarea a patru fotografii și a unui video cu lungimea de 60 secunde. Aceste materiale foto/video aveau menirea de a afișa diversitatea și valoarea patrimoniului natural studiat, precum și problemele existente în zonă. În paralel, echipele au organizat câte o mini-campanie de informare la nivel local pentru a promova subiectul cercetării lor. Elevii au folosit o diversitate mare de metode de comunicare, cum ar fi discuții publice, prezentări, interviuri, articole în presa scrisă, postări pe social media (Youtube, Facebook, Twitter, Tiktok).

Rezultatele competiției „Fii schimbarea!”

La competiție au participat în total 190 de tineri, împărțiți în 32 de echipe, provenind din 26 localități. Aceste echipe au identificat și monitorizat diverse resurse naturale, aflate în vecinătatea localităților natale. Timp de câteva săptămâni, tinerii exploratori au documentat starea mediului, au făcut fotografii și au informat comunitatea despre munca lor și problemele de mediu depistate.

Rezultatele au fost analizate după patru criterii: claritatea prezentării resursei de mediu, gradul de completare a fișei de evaluare, vizibilitatea campaniei de informare și calitatea materialelor foto-video. În urma deliberării, fiecare echipă a obținut un anumit număr de puncte, în baza căruia s-au stabilit câștigătorii. Așadar, în urma jurizării, au fost aleși pe sprânceană tinerii care au demonstrat multă pasiune, consecvență și dorință de schimbare și au depus o muncă minuțioasă de cercetare în teren:

Locul I: Grupul „ECO Plai”, Liceul Teoretic „Universul”, satul Scoreni, raionul Strășeni,

Locul II: Echipa „Tinerii ambasadori ai rezervației Parcul Național Orhei”, Gimnaziul Românești, r. Strășeni,

Locul III: Echipa Gimnaziului „Ioan Sirbu”, satul Mașcăuți, r. Criuleni.

Alte câteva echipe s-au remarcat grație entuziasmului cu care au participat. Deși nu au intrat în topul câștigătorilor, acestea au acumulat un punctaj destul de ridicat, fapt pentru care juriul a decis premiarea acestora

cu o Mențiune specială. Este vorba de echipele din Bălănești, Drăgușeni Noi, Grupul I.M.P.A.C.T. din satul Brânza și Grupul „Attitude” din Neculăieuca.

Cu regret, așa cum se întâmplă la orice competiție, există echipe care nu au reușit să obțină premii. Totuși, toți participanții s-au descurcat admirabil și au făcut un exercițiu inedit pentru a documenta starea mediului din localitatea proprie. În urma acestei competiții, toate echipele participante și-au câștigat propriul mini-studiu

amănunțit, pe baza căruia vor putea îmbunătăți în viitor situația ecologică a locației studiate.

Câștigătorii și povestea lor

Echipa „ECO Plai”, care a obținut premiul I, este formată din elevii Liceului Teoretic „Universul” din satul Scoreni, care se învecinează cu Rezervația Naturală „Codrii”. Este vorba de liceenii Ariadna Buliga, Cornelia Croitoru, Veronica Antoniu, Daniela Mărgineanu, Mirela Staver, Andreea Mariniciu și Ionuț Robu. Ei au fost coordonați și îndrumați de profesoara de biologie Angela Schimbătoru. Această echipă a monitorizat un segment al râului Ișnovăț - afluent de dreapta al râului Bâc - care traversează teritoriul satului Scoreni pe o lungime de circa 4 km, separând localitatea în două părți. Potrivit tinerilor cercetători de la „ECO Plai”, cu ani în urmă, râul Ișnovăț

menajeră, care se accentuează în special pe timp de vară. Însă pe partea dreaptă a râului, acolo unde nu există presiune din partea omului, tinerii au identificat o adevărată diversitate de plante, păsări și insecte. Elevii i-au informat pe colegii lor din școală despre activitatea lor în teren, după care au discutat cu primarul localității. De asemenea, ei au mers prin sat și au informat localnicii, din poartă în poartă, despre problema depistată în urma vizitelor de monitorizare, iar pentru prietenii din social media au postat multe filmulețe, fotografii și informații legate de activitatea lor de cercetare.

Echipa care s-a calificat pentru premiul III al competiției „Fii schimbarea!” a fost alcătuită din elevii ai Gimnaziului „Ion Sirbu” din satul Mașcăuți, raionul Criuleni: Andreea Ghiluța, Mihaela Burduja, Gheorghe Cenușa, Elena Jelamschi și Elena Mindru. Ei au fost coordonați și ajutați de doamna Elena Carțin, profesoară de biologie la gimnaziul din sat. Acest grup de elevi a monitorizat porțiunea râului Răut ce trece pe moșia satului. În cadrul celor două vizite de monitorizare ei au descoperit un izvor cu apă cristalină, care, din păcate, se află într-o stare nesatisfăcătoare. Acest izvor potolește setea locuitorilor unei mahalale din sat, dar și pescarii sau drumeții, care trec prin zonă, profită de apa curată de aici. Chiar și păsările sălbatice sunt atrase de acest fir de apă proaspătă, lucru evident mai ales în lunile de vară, când seceta se face simțită peste tot.

Atât câștigătorii premiilor I-III, cât și echipele care au obținut mențiuni speciale, vor trece în etapa următoare a proiectului „Abilitarea tinerilor de a proteja patrimoniul natural al Moldovei”, și anume participarea la programul de microgranturi, destinate îmbunătățirii stării ecologice a resurselor naturale studiate în cadrul competiției. Cele șapte echipe sunt așteptate să argumenteze necesitatea de a primi fondurile necesare rezolvării problemei de mediu, depistate în urma vizitelor de monitorizare.

Competiția „Fii schimbarea!” a fost organizată de către Mișcarea Ecologistă din Moldova, în contextul proiectului „Abilitarea tinerilor pentru a proteja patrimoniul natural al Moldovei”, implementat cu suportul Departamentului pentru Programe Internaționale al US Forest Service.

Colegiul redacțional:

Alecu Reniță (redactor-șef),
Lilia Curchi, Paraschiva Mămăligă (secretar),
Petrus Pascaru (designer), Ionel Căpiță,
Gheorghe Budeanu, Silvia Ursul,
Aurelian Silvestru, Sorenela Reniță,
Dinu Rusu, Sânziana Pop
(săptămânalul „Formula AS”),
Cristian Lascu („National Geographic”
România),
Mihai Ogrinji („România Pitorească”),
Grigore Tinică, profesor, doctor (Iași),
Dan Hazaparu (FDDR),
Elena Scobioală, Ioana Bobână.

NATURA

Orice articol publicat în revista „NATURA” reflectă punctul de vedere al semnatarului și poate să nu coincidă cu cel al redacției.

PP - publicitate politică

Adresa redacției: str. S. Lazo, nr.13,
or. Chișinău, 2004, Moldova

tel./fax: 23-71-49
E-mail: natura@natura.md

Pagina WEB: <http://www.natura.md>

Facebook.com/Natura.md

Tipar: Editura „Universul”

Tiraj: 4600 ex. Comanda: 784.

